

Laodikia — Nomoro Fahefatra

Tantara Mifanindry

Jeff Pippenger

2023-09-01

Ny lafin-javatra izay notondroiko, ka mety tsy hitan'i Stephen Haskell, na dia notohanany aza izany tamin'ny fanekena ireo fahamarinana izay mampiharihary io zava-misy io, dia izao: ao amin'ny tantara amin'ny faran'ny Isiraely fahiny, dia hitanao miaraka amin'izay koa ny fiandohan'ny Isiraely maoderina mifanojo amin'io vanim-potoana ara-tantara io ihany. Raha i Kristy nanamafy ny fanekena tamin'ny maro nandritra ny herinandro iray (dimy amby roanjato sy roa arivo andro), dia niaina ny fanandraman'i Laodikia ny Isiraely fahiny, teo am-bavan'ny fotoana handoavan'ny Tompo azy hiala amin'ny vavany. Mandritra izany fotoana izany, ny Isiraely maoderina kosa dia niaina ny fanandraman'i Efesosy. Ny Laodikia an'ny Isiraely fahiny dia naely, ary ny Efesosy an'ny Isiraely maoderina dia nanganina, tao anatin'io tantara iray io ihany.

Ary “eny” raha manontany tena ianareo, dia fantatro fa ny herinandro nanamafisan'i Kristy ny fanekena ho fahatanterahan'ny Daniela toko fahasivy, izay nanomboka tamin'ny batisany ary nifarana tamin'ny fitoraham-bato an'i Stefana, dia tsy dimy arivo sy roanjato sy roa-polo andro ara-bakiteny; nefa ara-paminaniana dia tena izany tokoa, satria ara-paminaniana ny taona iray dia mitovy amin'ny andro telonjato sy enimpolo. Ny andro telonjato sy enimpolo ampitomboina fito dia dimy arivo sy roanjato sy roa-polo andro, ary ny “afovoany indrindra” amin'izany herinandro ara-paminaniana izany dia ny hazo fijaliana. Ara-paminaniana, Kristy no nametraka ny hazo fijaliana ho eo afovoany indrindra amin'ily fe-potoana ara-paminaniana dimy arivo sy roanjato sy roa-polo andro, ka amin'izany dia asehony fa ny “impito” ao amin'ny Levitikosy enina amby roapolo dia miorina sy tohanan'ny hazofijalian'i Kristy. Tsy kisendrasendra izany fa rehefa mampianatra Rahavavy White, tahaka ny ataony, fa samy manana ny faminaniana dimy arivo sy roanjato sy roa-polo taona eo afovoan'ny tabilao avokoa ireo tabilao masina roa an'i Habakoka, dia ny tabilao 1843 sy 1850, ary samy manana ny hazo fijaliana eo afovoany indrindra amin'izany sary izany koa ireo tabilao roa ireo.

“Ny Baiboly dia mirakitra ny foto-kevitra rehetra ilain'ny olona ho takarina mba hahatonga azy ho voaomana na ho amin'ity fiainana ity na ho amin'ny fiainana ho avy. Ary ireo foto-kevitra ireo dia azon'ny rehetra takarina. Tsy misy olona manana toe-panahy mankasitraka ny fampianarany ka hamaky andalan-teny iray monja ao amin'ny Baiboly nefa tsy hahazo avy aminy hevitra mahaso iray. Kanefa ny fampianarana sarobidy indrindra ao amin'ny Baiboly dia tsy azo amin'ny fianarana sendra atao na tsy mifandray. Ny rafi-pahamarinana lehibe ao aminy dia tsy aseho amin'ny fomba izay ho hitan'ny mpamaky maika na tsy mitandrana. Maro amin'ireo harenany no miafina lalina lavitra noho ny ety ivelany, ary tsy azo raha tsy amin'ny fikarohana fatratra sy ezaka mitohy. Ireo fahamarinana mandrafitra izany fitambarana lehibe izany dia tsy maintsy karohina sy angonina, ‘eto kely, ary eroa kely.’ Isaia 28:10.”

“Rehefa dinihina sy atambatra toy izany izy ireo, dia ho hita fa mifanaraka tanteraka samy amin’ny samy izy. Ny Filazantsara tsirairay dia famenon’ny hafa, ny faminaniana rehetra dia fanazavana ny hafa, ary ny fahamarinana rehetra dia fampivelarana fahamarinana hafa. Ny tandindon’ny rafitra jiosy dia hazavain’ny filazantsara. Ny foto-kevitra rehetra ao amin’ny tenin’Andriamanitra dia samy manana ny toerany, ary ny zava-misy rehetra dia samy manana ny heviny. Ary ny firafitra manontolo, eo amin’ny famolavolana sy ny fanatanterahana azy, dia mitory ny amin’ily Mpamorona azy. Firafitra toy izany dia tsy misy saina afaka mamorona na mandrafitra azy afa-tsy ny an’ily Tsy Manam-Petra.” Education, 123.

Ankoatra ilay fitsipika hoe miverimberina ao amin’ny tantaran’ny Millerita sy ao amin’ny tantarantsika koa ny tsirairay amin’ireo fiangonana fito, dia misy fitsipika manan-danja iray hafa izay neken’ny Advantisma tany am-piandohana. Io fitsipika io dia mampiseho fa ny andalana ara-paminaniana “anatin’ny ivelany” ao amin’ily tantara iray ihany no ampiasain’ny Fanahy Masina hampitana ny fahamarinana. Niaiky izany i Miller ary nampianatra izany mivantana. Nampianatra araka ny tokony ho izy izy fa ireo tombo-kase fito ao amin’ny Apokalypsy dia maneho tantara mifanindran-dàlana amin’ny an’ireo fiangonana, saingy ao anatin’izany fanoharana mifanindran-dàlana izany, ny tombo-kase dia maneho ny lafiny ivelany ary ny fiangonana kosa ny lafiny anatin’ny amin’ily tantara iray ihany. Uriah Smith koa dia miresaka io fitsipika io ary mampiasa ny teny hoe “anatin’ny” sy “ivelany”, izay toa amiko no fomba tsara indrindra hanehoana ireo andalana roa mifanindran-dàlana.

Ny tombo-kase dia ampahafantarina antsika ao amin’ny toko faha-4, faha-5, ary faha-6 ao amin’ny Apokalypsy. Ny toe-javatra aseho eo ambanin’ireo tombo-kase ireo dia ampisehoina ao amin’ny Apokalypsy 6, sy ny andininy voalohany amin’ny Apokalypsy 8. Miharihary fa mandrakotra zava-mitranga izay ifandraisan’ny fiangonana izy ireo hatramin’ny fanokafana izao fitantanana izao ka hatramin’ny fihavian’i Kristy.

“Raha ny fiangonana fito no maneho ny tantara anatin’ny momba ny fiangonana, ny tombo-kase fito kosa dia mampiseho ireo zava-nitranga lehibe amin’ny tantara ivelany nandalovany.” Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Ankehitriny dia hanomboka ny fandinihantsika ny amin’ireo fiangonana fito isika. Zava-dehibe ny hahafantarana fa ny fiangonana roa voalohany, ary avy eo indray ny fiangonana fahatelo sy fahefatra, dia manana fifandraisana “antony sy vokany” izay mitaky ny handinihana azy miaraka. Smyrna no fiangonana izay maneho ireo izay nenjehin’i Roma, ary Efesosy no fiangonana izay nitondra ny filazantsara ho amin’izao tontolo izao manontolo.

“Tao Antiokia no voalohany niantsoana ny mpianatra hoe Kristiana. Nomena azy ireo izany anarana izany satria i Kristy no foto-kevitra lehibe indrindra tamin’ny fitoriany sy ny fampianarany ary ny resadresany. Lalandava izy ireo no nitantara indray ireo zava-nitranga nandritra ny andro nanaovany ny asa fanompoany teto an-tany, tamin’ny fotoana nanasoavan’ny fanatrehan’ny manokana ny mpianany. Tsy nitsahatra izy ireo nandinika sy nilaza ny fampianarany ary ny fahagagana fanasitranana nataony. Tamin’ny molotra nangovitry sy maso feno ranomaso no nilazany ny fijaliany tao an-jaridaina, ny namadihana Azy, ny fitsarana Azy, ary ny namonoana Azy, mbamin’ny fahari-po sy ny fanetren-tena izay nentiny niaritra ny

fanamavoana sy ny fampijaliana nataon'ny fahavalony taminy, ary ny famindram-po araka an'Andriamanitra izay nentiny nivavaka ho an'izay nanenjika Azy. Ny fitsanganany tamin'ny maty sy ny niakarany ho any an-danitra, ary ny asany any an-danitra amin'ny maha-Mpanelanelana ho an'ny olombelona lavo Azy, dia lohahevitra nahafaliany nisaintsainana fatratra. Marina tokoa raha nantsoin'ny jentilisa hoe Kristiana izy ireo, satria Kristy no notoriny ary tamin'ny alalany no nanandratany ny vavaka nataony tamin'Andriamanitra.”

“Andriamanitra no nanome azy ireo ny anarana hoe Kristianina. Anarana mpanjaka izany, nomena izay rehetra mampiray ny tenany amin'i Kristy. Ity anarana ity no nosoratan'i Jakoba tatỳ aoriana hoe: ‘Moa tsy ny manankarena va no mampahory anareo sy mitarika anareo eo anatrehan'ny fitsarana? Moa tsy izy va no miteny ratsy izany anarana mendrika izay iantsoana anareo izany?’ Jakoba 2:6, 7. Ary Petera nanambara hoe: ‘Fa raha misy mijaly amin'ny maha-Kristianina azy, aoka tsy ho menatra izy; fa aoka hankalaza an'Andriamanitra amin'izany anarana izany.’ ‘Raha tevatevaina noho ny anaran'i Kristy ianareo, dia sambatra ianareo; fa ny Fanahin'ny voninahitra sy ny an'Andriamanitra dia mitoetra eo aminareo.’ 1 Petera 4:16, 14.” Asan'ny Apostoly, 157.

Ny fiangonana tao Efesosy dia naneho ny fiangonana voalohany izay niaina “amin'ny toe-panahy araka an'Andriamanitra ao amin'i Kristy Jesosy”, izay “antony” iray miteraka “vokany” mandrakariva.

Eny, ary izay rehetra te-ho velona araka ny toe-panahy araka an'Andriamanitra ao amin'i Kristy Jesosy dia hiharan'ny fanenjarahana. 2 Timoty 3:12.

Ny toe-panahy araka an'Andriamanitra tao amin'ny fiangonana Efesosy no niteraka ny fanenjarahana izay asehon'ny fiangonana Smyrna. Ireo fiangonana roa ireo dia maneho fifandraisana misy antony sy vokany, ary ny vokany dia tsy maintsy ialohavan'ny antony. Ny fanenjarahana amin'ny krizin'ny lalàn'ny Alahady dia atosiky ny fisehoan'izay antsoin'i Rahavavy White hoe “toe-panahy araka an'Andriamanitra fahiny.” Dia toe-panahy araka an'Andriamanitra izay efa naseho tamin'ny tantara lasa, na tantara fahiny.

“Na dia eo aza ny fihemoran'ny finoana sy ny toe-panahy araka an'Andriamanitra izay miely patrana, dia mbola misy mpanara-dia marina an'i Kristy ao amin'ireo fiangonana ireo. Alohan'ny fitsidihana farany ataon'ny fitsaran'Andriamanitra amin'ny tany dia hisy eo amin'ny vahoakan'ny Tompo fifohazana amin'ilay toe-panahy araka an'Andriamanitra tany am-boalohany, izay tsy mbola hita hatramin'ny andron'ny Apostoly. Ny Fanahin'Andriamanitra sy ny heriny dia haidiny amin'ny zanany. Amin'izany andro izany dia maro no hisaraka amin'ireo fiangonana izay nisoloan'ny fitiavana izao tontolo izao ny fitiavana an'Andriamanitra sy ny Teniny. Maro, na mpitandrina na vahoaka, no handray amim-pifaliana ireo fahamarinana lehibe izay nataon'Andriamanitra hotorina amin'izao andro izao mba hanomanana vahoaka iray ho amin'ny fihavian'ny Tompo fanindroany. Ny fahavalon'ny fanahy dia maniry hanakana izany asa izany; ary alohan'ny hahatongavan'ny fotoana ho an'izany fihetsiketsehana izany dia hiezaka hisakana azy izy amin'ny fampidirana hosoka mitovy endrika aminy. Ao amin'ireo fiangonana izay azony entina eo ambanin'ny herin'ny famitahany dia hataony ho toy ny hoe arotsaka ao ny fitahiana manokana avy

amin'Andriamanitra; hiseho ao izay heverina ho fahalianana ara-pivavahana lehibe. Vahoaka maro no hifaly fatratra fa Andriamanitra dia miasa amin'ny fomba mahagaga ho azy ireo, kanefa ny asa dia an'ny fanahy hafa. Eo ambanin'ny saron'ny fivavahana dia hitady hanitatra ny heriny eo amin'ny tontolo kristiana Satana.” The Great Controversy, 464.

Ny Antso amin'ny Mamatonalina amin'ny “andro farany” dia ny fifohazan'ny “toe-panahy araka an'Andriamanitra tany am-piandohana” izay voatondro ao amin'ilay andalana. Fifohezana miseho ao anatin'ny hetsika iray izany, fa tsy ao amin'ny fiangonana. Ny tantara ampiasain-dRahavavy White hilazana io fifohazana io dia ny tantaran'ny “andron'ny apostoly,” izay asehon'ny fiangonan'i Efesosy. Izany fifohazana izany dia hiteraka “fanenjehana.”

“Maro no higadra, maro no handositra hamonjy ny ainy hiala amin'ny tanàna lehibe sy ny vohitra, ary maro no ho maritiora noho ny amin'i Kristy amin'ny fijoroany hiaro ny fahamarinana.” Selected Messages, boky faha-3, 397.

Ny “fiainan'i Kristy teto an-tany” ao amin'ity andalan-teny manaraka ity dia maneho ny fiandohan'ny fiangonan'i Efesosy, nefa sady tandindon'ny tantaran'ny Advantisma Laodikiana koa amin'ny faran'izao tontolo izao.

“Ny fitsarana dia navily hihemotra, ary ny fahamarinana mijoro eny lavitra eny; fa ny fahamarinana dia lavo eny an-dalambe, ary ny hitsiny tsy mahazo miditra. Eny, tsy eo intsony ny fahamarinana; ary izay miala amin'ny ratsy dia manao ny tenany ho remby.” Isaia 59:14, 15. Tanteraka izany teo amin'ny fiainan'i Kristy teto an-tany. Tsy nivadika tamin'ny didin'Andriamanitra Izy, ka nanilika ny lovantsofin'olombelona sy ireo fitakiana izay nasandratra ho solony. Noho izany dia nankahalaina sy nenjehina Izy. Miverina indray izany tantara izany.” Christ's Object Lessons, 170.

Ny fanandramana asehon'i Efesosy dia mitranga miaraka amin'ny fanandraman'i Laodikia. Ny Jiosy mpitsikera sy mpiady hevitra no Laodikianina tamin'ny Isiraely fahiny, ary Kristy sy ny mpianany no Efesianina tamin'ny Isiraely ankehitriny. Jaona Mpanao-batisa no nampiditra ny fiangonan'i Efesosy, ary izy no maneho ny fiangonana amin'ny “andro farany” izay toherin'ny Laodikianina, izay milaza ny tenany ho Jiosy, nefa tsy izany.

“Ny asan'i Jaona Mpanao-batisa, ary ny asan'ireo izay amin'ny andro farany dia mivoaka amin'ny fanahy sy ny herin'i Elia mba hampifoha ny vahoaka hiala amin'ny tsy firaharahiany, dia mitovy amin'ny lafiny maro. Ny asany dia tandindon'ny asa izay tsy maintsy atao amin'izao andro izao. Ho avy fanindroany Kristy hitsara izao tontolo izao amin'ny fahamarinana. Ireo irak'Andriamanitra izay mitondra ny hafatra fampitandremana farany homena an'izao tontolo izao dia tsy maintsy manamboatra ny lalana ho an'ny fiavian'i Kristy fanindroany, tahaka ny nanomanan'i Jaona ny lalana ho an'ny fiaviany voalohany. Amin'ity asa fanomanana ity, ‘ny lohasaha rehetra hasandratra, ary ny tendrombohitra sy ny havoana rehetra haetry; ary ny miolakolaka hohitsinina, ary ny tany mikitoantoana hatao lemaka’ fa haverina ny tantara, ary indray mandeha koa ‘haseho ny voninahitry ny Tompo, ary ny nofo rehetra hiara-mahita izany; fa ny vavan'i Jehovah no niteny izany.’ Southern Watchman, 21 Martsa 1905.”

Efesosy no “antony” ary Smyrna no “vokany.” Pergamosy sy Tyatira koa dia maneho fifandraisan’ny antony sy ny vokany. Pergamosy no fiangonan’ny marimaritra iraisana izay nanimba ny Kristianisma tamin’ny fampifangaroana azy tamin’ny fanompoan-tsampy. Nianjera ny fiangonana kristiana rehefa nanaiky ny foto-kevitra fa azo natao ny nampiaraka ny fanompoan-tsampin’ny jentilisa tao anatin’ny fari-piadiadiany. Ny amperora Constantin no tandindon’izany tantaran’ny marimaritra iraisana izany, ary ny anjara asany ara-paminaniana dia ny hiteraka ny fihemoran’ny Kristianisma marina mialoha ny hisehoan’ny papa.

Aoka tsy hisy olona hamitaka anareo na amin’inona na amin’inona; fa izany andro izany tsy ho avy, raha tsy efa tonga aloha ny fivadiham-pinoana, ary aseho ilay lehilahin’ny ota, zanaky ny fahaverezana; izay manohitra sy manandra-tena ambonin’izay rehetra atao hoe Andriamanitra, na izay ivavahana; ka dia mipetraka ao amin’ny tempolin’Andriamanitra tahaka ny Andriamanitra izy, ka mampiseho ny tenany ho Andriamanitra. Tsy tsaroanareo va fa, fony mbola teo aminareo aho, dia efa nilaza izany zavatra izany taminareo? Ary ankehitriny fantatrareo izay misakana, mba haseho amin’ny fotoany izy. Fa ny zava-miafin’ny tsi-fankatoavana dia efa miasa sahady; saingy izay misakana ankehitriny dia mbola hisakana mandra-panaisotra azy. Ary amin’izany vao haseho ilay Ratsy fanahy, izay hovevonin’ny Tompo amin’ny fofonain’ny vavany, ary horinganiny amin’ny famirapiratan’ny fihaviany. 2 Tesaloniana 2:3–8.

Ny fiangonana tao Pergamosa no “antony” ary Tiatira no “vokany”. Matetika ny mpaminany Daniela no maneho ny tantaran’ny fanompoan-tsampy izay nanolotra lalana ho an’ny fahefana papaly, ary ilay fihemorana tamin’ny finoana izay nialoha ny fanorenana ny fahefana papaly, izay nofaritan’i Paoly, dia resahina ao amin’ny Daniela toko faha-iraika ambin’ny folo.

Fa ny sambon’i Kitima dia ho avy hanohitra azy; koa halahelo izy, dia hiverina ka haneho fahatezerana amin’ny fanekena masina; dia hanao izany tokoa izy; eny, hiverina izy ka hifandray amin’izay mahafoy ny fanekena masina. Ary hisy tafika hijoro ho azy, ka handoto ny fitoerana masina, dia ilay fiarovana mafy; ary hanaisotra ny fanatitra isan’andro izy ireo, sady hametraka ny fahavetavetana izay mahatonga fandravana. Daniela 11:30–31

Ny fiangonan’ny fifanarahana amin’ny marimaritra iraisana, izay nihemotra mialoha ny nisehoan’ny fahefana papaly teo amin’ny tantara, dia asehon’i Daniela ho “ireo izay” nahafoy “ny fanekena masina.” Rehefa nahafoy ny fanekena izy ireo, dia napetraka teo ambonin’ny seza fiandrianan’ny tany ny fahefana papaly, izay asehon’i Daniela ho ilay “fahavetavetana mahadesola.” Rahavavy White dia manondro ny andininy enina farany ao amin’ny Daniela toko faha-iraika ambin’ny folo, rehefa milaza izy hoe: ny “faminaniana ao amin’ny toko faha-iraika ambin’ny folo ao amin’i Daniela dia saika nahatratra ny fahatanterahany tanteraka.” Ireo andininy enina farany ireo no fahatanterahana farany ny Daniela toko faha-iraika ambin’ny folo, ary ampianariny fa ny tantara asehon’ireo andininy farany ireo dia notandindonin’ny Daniela 11:30–36, izay manondro ny “anton-javatra sy vokany” ara-tantara asehon’i Pergamosy sy Tyatira.

“Tsy manam-potoana ho very isika. Eo anoloantsika ny andro feno fahoriana. Mihetsiketsika amin’ny fanahin’ny ady izao tontolo izao. Tsy ho ela dia hitranga ireo toe-javatra mampahory voalaza ao amin’ny faminaniana. Efa saiky tonga amin’ny fahatanterahany tanteraka ny

faminaniana ao amin'ny Daniela toko faha-11. Betsaka amin'ny tantara izay efa nitranga ho fahatanterahan'ity faminaniana ity no hiverina indray.”

“Eo amin'ny andininy fahatelo dia voalaza ny fahefana iray izay ‘andininy 30 ka hatramin'ny enina amby telopolo voatonona.’”

“Seho mitovitovy amin'izay voalaza ao amin'ireo teny ireo no hiseho.” Manuscript Releases, laharana 13, 394.

Ny fifandraisan'ny antony sy vokany eo amin'i Pergamosy sy Tyatira, ary koa ny fifandraisan'ny antony sy vokany eo amin'i Efesosy sy Smyrna, dia averina indray amin'ny “andro farany.” Ny Protestanta ao Etazonia dia hanaiky hifanaraka amin'ny fanompoan-tsampy, araka ny asehon'i Pergamosy (ny famantarana voalohany indrindra amin'ny fanompoan-tsampy dia ny fiankohofana amin'ny masoandro), ary rehefa mihemotra izy ireo dia voaomana ny lalana ho an'ilay lehilahin'ny ota, mba haseho indray amin'ny fomba ara-paminaniana. Raha mbola averina indray ny fihemorana sy ny fametrahana ny fahefana papaly eo ambonin'ny seza fiandrianana, dia hanangana fiangonana iray, tandindon'i Efesosy, Andriamanitra miaraka amin'izay, mba hitondra ny hafatry ny Daniela sy ny Apokalypsy ho amin'izao tontolo izao, ary haverina indray ny fanenjehana asehon'i Smyrna.

Hodinihiko ny fiangonana telo farany rehefa avy mandinika ny fahamarinana isika fa ireo tombo-kase efatra voalohany ao amin'ny Apokalypsy dia tsipika ivelany momba ny fahamarinana izay mandeha mifanitsy amin'ilay tsipika anatin'ny momba ny fahamarinana asehon'ireo fiangonana efatra voalohany. Araka ny efa voamarika, dia izao no ilazan'i Uriah Smith izany:

“Na dia asehon'ireo fiangonana fito aza ny tantara anatin'ny momba ny fiangonana, ny tombo-kase fito kosa mampiseho ireo zava-nitranga lehibe amin'ny tantara ivelany nandalovany.” Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Efa nasehontsika fa ireo fiangonana efatra voalohany dia maneho fifandraisana roa amin'ny “antony sy vokany” izay averina indray amin'ny “andro farany.” Miorina amin'ny mpisava lalana tao amin'ny Advantisma, nefa indrindra indrindra amin'ny fahefan'ny Tenin'Andriamanitra, ireo tantara anatin'ny efatra ao amin'ny fiangonana ireo dia tokony hanana tantara ivelany mifanandrify, izay asehon'ireo tombo-kase efatra voalohany. Ny tombo-kase voalohany sy faharoa dia mamerina ireo toetra mitovy amin'i Efesosy sy Smirna, saingy mampiasa soavaly fotsy hanehoana ny asa fitondrana ny Kristianisma ho amin'izao tontolo izao. Izy io dia maneho ny asa ivelan'ny fiangonana, ary ny tombo-kase faharoa kosa dia maneho ny fandatsahan-dra tao Smirna amin'ny alalan'ny soavaly mena.

Ary hitako, rehefa novahan'ny Zanak'ondry ny iray tamin'ireo tombo-kase, dia reko, toy ny feon-kotroka, ny anankiray tamin'ireo zava-manana aina efatra nanao hoe: Avia ka jereo. Ary hitako, koa indro, soavaly fotsy; ary izay nipetraka teo amboniny dia nanana tsipika; ary nomena satroboninahitra izy; dia nivoaka izy nandresy sady mbola handresy. Ary rehefa novahany ny tombo-kase faharoa, dia reko ny zava-manana aina faharoa nanao hoe: Avia ka jereo. Ary nivoaka ny soavaly hafa, izay mena; ary nomena hery izay nipetraka teo amboniny hanala ny fiadanana amin'ny tany, mba hifamonoan'ny olona; ary nomena sabatra lehibe izy.

Apokalypsy 6:1–4.

Zakaria dia mirakitra andalan-teny vitsivitsy izay mamaritra mivantana ireo soavaly efatra aseho ao amin'ny tombo-kase efatra voalohany ao amin'ny Apokalypsy. Ao amin'ny iray amin'ireo andalan-teny ireo, ao amin'ny toko fahafolo, Zakaria dia manambara fa rehefa arotsaka ny ranonorana farany, “ny ondry aman'osin'i Joda,” izay “tranon'Andriamanitra,” dia hovàna ho “soavaliny tsara tarehy amin'ny ady.”

Mangataha amin'i Jehovah ny ranonorana amin'ny andro maha-orana farany; dia Jehovah no hanao rahona mampirapiratra ka hanome ranonorana mivatratra ho an'ny olona rehetra, dia ahitra any an-tsaha. Fa ny sampy dia niteny zava-poana, ary ny mpisikidy nahita lainga ka nilaza nofy sandoka; mampionona foana izy; koa dia nandeha tahaka ny ondry aman'osy izy ireo, ka ory, satria tsy nisy mpiandry. Nirehitra tamin'ny mpiandry ny fahatezerako, ary ny osilahy no nasiako sazy; fa Jehovah, Tompon'ny maro, efa namangy ny ondriny, dia ny taranak'i Joda, ka nanao azy ho tahaka ny soavaliny tsara tarehy amin'ny ady. Zakaria 10:1–3.

I Ellen White dia mamerimberina matetika fa ny firotsahan'ny Fanahy Masina tamin'ny Pentekosta dia tandindon'ny ranonorana farany izay milatsaka ankehitriny. Ny asa natao ho an'izao tontolo izao tamin'ny Pentekosta dia asehon'ny fiangonana ao Efesosy, ary i Efesosy no miteraka ny fanenjarahana asehon'i Smyrna, izay asehon'i Jaona ho ilay “soavaly mena” amin'ny tombo-kase faharoa. Ny tombo-kase roa voalohany dia mifanaraka amin'ireo fiangonana roa voalohany, ary maneho ny “andro farany” izy ireo, rehefa arotsaka ny ranonorana farany.

Ny Fanahin'ny Faminaniana koa dia mifidy ny fiafaran'ny tombo-kase fahatelo sy ny fiandohan'ny tombo-kase fahefatra, ka mampifandray azy roa tonta amin'izany (anton-javatra sy vokany); ary amin'ny fanaovany izany dia apetrany ho ao amin'ny androny sy ao amin'ny “andro farany” ny tantara aseho amin'izany.

“Ny fanahy iray ihany no hita ankehitriny izay aseho ao amin'ny Apokalypsy 6:6–8. Haverina ny tantara. Izay efa nisy dia mbola hisy indray.” Manuscript Releases, boky faha-9, 7.

Tamin'ny tantara manokan'i Rahavavy White, (voasoratra tamin'ny 1898), dia efa velona sy natanjaka ny fanahin'ny marimaritra iraisana izay manomana ny lalana mba hampiakarana indray eo amin'ny seza fiandrianany ny fahefan'ny papa; satria ny fihemoran'ny Protestanta izay nanomboka tamin'ny fandavana ny hafatry ny anjely voalohany tamin'ny lohataonan'ny 1844, dia efa nanomboka sahadry (tamin'ny 1863) niditra an-tsehatra teo amin'ny tandroky ny Advantista Protestanta.

Ny fandefarana nataon'i Pergamos dia aseho ho “mizana roa” ao amin'ny tombo-kase fahatelo. Ny mizana roa fandrefesana dia maneho fandrefesana tsy marina. Ny tombo-kase fahatelo dia mitarika ho amin'ny tombo-kase fahefatra, izay asehon'ny “soavaly hatsatra” misy “fahafatesana,” ka maneho izany ny famonoana olona an-tapitrisany nataon'ny papasitera nandritra ny Andro Maizina. Ny “helo” no manaraka ny soavaly hatsatry ny papasitera. Ny tantaran'ny tombo-kase fahatelo sy fahefatra dia mifanaraka amin'ny tantaran'ny fiangonan'i Pergamos sy Tyatira. Ny fandefarana nataon'i Constantin dia asa nandroso tsikelikely; koa ny fanahin'ny fandefarana dia efa niasa sahadry tao amin'ny tantaram-piainan-dRahavavy White manokana, tahaka ny tamin'ny

andron'i Paoly rehefa nilaza izy fa ny "zava-miafin'ny tsi-fankatoavana dia efa miasa sahady." Ny fihemorana izay mialoha ny fanandratana ny papasitera eo amin'ny seza fiandrianana dia tantara mandroso hatrany hatrany, ary izany "tantara izany dia haverina indray. Izay efa nisy dia mbola hisy indray."

Ary reko ny feo iray teo afovoan'ny zava-manana aina efatra nanao hoe: Vary iray famarana amin'ny denaria iray, ary hordea telo famarana amin'ny denaria iray; ary tandremo mba tsy hanimba ny diloilo sy ny divay ianao. Ary rehefa novahany ny tombo-kase fahefatra, dia reko ny feon'ny zava-manana aina fahefatra nanao hoe: Avia ka jereo. Ary nijery aho, ary indro nisy soavaly hatsatra; ary ny anaran'ilay nipetraka teo amboniny dia Fahafatesana, ary ny Fiainan-tsi-hita nanaraka azy. Ary nomena fahefana azy ireo tamin'ny ampahefatra ny tany, hamono amin'ny sabatra, sy amin'ny mosary, sy amin'ny fahafatesana, ary amin'ny bibidia etỳ an-tany. Apokalypsy 6:6–8.

James White dia nanondro tsy fitoviana ara-paminaniana iray hafa ao amin'ireo fiangonana fito sy ireo tombokase fito. Asongadiny ny fisian'ny fanavahana niniana hatao eo amin'ireo fiangonana efatra voalohany sy ireo fiangonana telo farany, ary avy eo indray, io tranga io ihany no hita eo amin'ireo tombokase efatra voalohany sy ireo tombokase telo farany.

"Efa nozarintsika hatreto ny fiangonana, ny tombo-kase, ary ny biby, na zava-manan'aina, araka izay ifanarahany amin'ny fanarahana vanim-potoana mitovy. Fito ny isan'ny tombo-kase, fa efatra ihany ny biby. Ary mety tsara ny manamarika eto fa tamin'ny fanokafana ny tombo-kase voalohany, faharoa, fahatelo ary fahefatra dia re ny biby voalohany, faharoa, fahatelo ary fahefatra nanao hoe: 'Avia ka jereo;' fa rehefa nosokafana kosa ny tombo-kase fahadimy, fahenina ary fahafito, dia tsy nisy feo toy izany re. Ary tsy mifanaraka koa ny fiangonana telo farany sy ny tombo-kase telo farany, amin'ny hoe mandrakotra ireo vanim-potoana mitovy, tahaka ny ifanarahany amin'izany amin'ny fiangonana efatra voalohany sy ny tombo-kase efatra voalohany. Fa, araka izay efa nasehontsika, ny fiangonana sy ny tombo-kase ary ny biby dia mifanaraka tokoa, amin'ny fandrakofana ireo vanim-potoana mitovy, mandritra ny efa ho 1800 taona, mandra-pahatongantsika eo amin'ny fotoana ankehitriny, izay mihoatra kely noho ny antsasaky ny zato taona." James White, Review and Herald, 12 Febroary 1857.

Tsy nampiditra ny zava-misy i James White fa misy ihany koa io lamina io ao amin'ireo trompetra, kanefa misy tokoa izany. Ireo trompetra efatra voalohany dia trompetra, fa ireo trompetra telo farany kosa dia loza telo. Ireo trompetra efatra voalohany dia maneho ny fitsaran'Andriamanitra an'i Roma jentilisa noho ny lalàn'i Constantin momba ny Alahady tamin'ny taona 321, ary ireo loza telo amin'ny trompetra dia maneho ny finoana silamo. Ny loza roa voalohany amin'ny trompetra dia fitsarana namely an'i Roma papaly noho ny lalàn'ny Alahady izay navoakany tamin'ny 538, ary ny loza fahatelo amin'ny trompetra dia ho amin'ilay krizin'ny lalàn'ny Alahady izay ho avy tsy ho ela dia tsy ho ela.

Joseph Bates dia mampiasa ny fahatakarana nentin'ny mpisava lalana momba ireo fiangonana telo farany ho marika tokana hilazana fiangonana telo niara-belona tamin'ny vanim-potoanan'ny Millerita. Ny fanamafisana rehetra ao amin'ilay andalan-teny dia nomen'i Bates.

“Amin’ny tany rehetra, hoy Jehovah; NY AMPANY ROA ao anatin’ny dia hofongorana ka ho faty; fa ny FAHATELO kosa dia havelako ao anatin’ny. Andriamanitra milaza fa hampandaloviny amin’ny afo ny AMPANY FAHATELO, ka hodiovin’ny. Hiantso Azy izy, ary hihaino azy Izy. Hilaza Izy hoe: “OLOKO IZY IREO”; ary izy ireo kosa hanao hoe: JEHOVAH NO ANDRIAMANITRO.’ Ny ampahany voalohany dia SARDISY, ilay fiangonana amin’ny anarana fotsiny, na Babylona. Ny ampahany faharoa dia Laodikia, ilay Adventista amin’ny anarana fotsiny. Ny ampahany fahatelo dia Filadelfia, ilay hany fiangonana marina an’Andriamanitra etỳ an-tany, fa izy ireo no havadika ka hafindra ho any amin’ny tanànan’Andriamanitra. Apokalypsy 3:12; Hebreo 12:22–24. Amin’ny anaran’i Jesosy, dia mananatra anareo indray aho mba handositra ny Laodikiana, tahaka ny nandosirana an’i Sodoma sy Gomora. Diso sy mamitaka ny fampianarany; ary mitarika ho amin’ny fandringanana tanteraka. Fahafatesana! FAHAFATESANA!!* fahafatesana mandrakizay!!! no manenjika ny diany. Tsarovy ny vadin’i Lota.” Joseph Bates, Review and Herald, volume 1, Novambra 1850.

Ao amin’ny tantaran’ny Millerita, i Sardisy no fiangonana izay nanana anarana nilaza fa velona izy, nefa maty.

Ary amin’ny anjelin’ny fiangonana any Sardisy soraty hoe: Izao no lazain’izay manana ny Fanahy fiton’Andriamanitra sy ny kintana fito: Fantatro ny asanao, fa manam-pahafantarana ianao ho velona, kanjo maty. Apokalypsy 3:1

Ny vahoakan’Andriamanitra dia manana anarana mandrakariva. Ny anarana nandritra ny tantaran’i Efesosy ka hatrany Pergamosy dia Kristiana. Ny anarana nandritra ny fitondran’ny papa dia ny fiangonana tany an-efitra. Ny anarana hatramin’ny nampidirana ny kintan’ny maraina, dia i John Wycliffe, dia Protestanta. Tamin’ny fotoanan’ny farany, tamin’ny 1798, dia efa nanomboka niverina ho amin’ny firaisana amin’i Roma ny Protestanta. Ny hany nilaina tamin’izany dia fitsapana iray izay hampiharihary ny zava-misy fa na dia teo aza ny anarana nambarany ho azy, dia tsy ilay fiangonana voafidy intsony izy. Tamin’ny lohataonan’ny 1844, dia tonga teo amin’ilay fitsapana izay hampiseho fa tsy ilay fiangonana nitondra ny anaran’ny faneken’i Kristy intsony izy ireo. Ny tantaran’i Elia dia manome vavolombelona faharoa tena amin’ny antsipiriany momba izany zava-misy izany. Rehefa nasehon’izy ireo ny toetrany marina, dia sarotra tamin’ny Millerita tamin’ny voalohany ny namantatra fa ny Protestanta dia efa naneho fa tonga zanakavavin’i Babylona izy ireo. Nefa ny Millerita dia niafara tamin’ny fanaovana izany indrindra, ka nanomboka niantso fanahy hivoaka avy tao amin’ireo fiangonana lavo ireo ho fanatanterahana ny hafatry ny anjely faharoa. Avy eo dia nisy dingam-pitsapana izay hahatonga ny Millerita hampiseho ny toetrany ihany koa. Filadelfiana va izy ireo sa Laodikeana?

Ny Filadelfiana dia nanaraka an’i Kristy ho ao amin’ny Efitra Masina Indrindra, ary ireo Millerita izay nandà tsy hanao izany kosa dia naneho ny toetran’ny Laodiseana. Koa amin’izany no ahitantsika ny lojika iorenana ny famantarana nataon’i Bates ireo fiangonana telo ho mpiara-belona ao anatin’ny tantara iray ihany. Izany tantara izany dia tanteraka tao anatin’ny firafitry ny faminaniana ao amin’ny fanoharana ny amin’ny virijina folo, izay ampahafantarin’ny tsindrimandry amintsika fa efa tanteraka ary mbola ho tanteraka hatramin’ny tsipiriany indrindra.

“Ny fanoharana momba ireo virijina folo ao amin’ny Matio 25 dia mampiseho ihany koa ny fanandraman’ny vahoaka Adventista.” *The Great Controversy*, 393.

“Matetika aho no asaina manondro ny fanoharana ny amin’ireo virijina folo, izay dimy hendry ary dimy adala. Efa tanteraka io fanoharana io ary mbola ho tanteraka hatramin’ny antsipiriany indrindra, satria manana fampiharana manokana amin’izao andro izao izy, ary tahaka ny hafatry ny anjely fahatelo, dia efa tanteraka ary mbola hitohy ho fahamarinana ankehitriny mandra-pahatapitry ny andro.” *Review and Herald*, August 19, 1890.

Ny fiangonana telo farany dia maneho ireo izay ivelan’ny hetsika Millerita, dia i Sardisy; ary ireo izay ao anatin’ily hetsika kosa dia maneho na i Filadelfia na i Laodikia. Ireo fiangonana telo ireo dia voafaritra ao amin’ny Apokalypsy toko fahatelo, ary ny fiangonana efatra voalohany kosa ao amin’ny toko faharoa. Noho izany, rehefa manondro ny tantaran’ny toko fahatelo ao amin’ny Apokalypsy Rahavavy White, dia ireo fiangonana ireo ihany indrindra no tondroiny, dia ireo izay vao avy nofaritan’i Joseph Bates.

“Endrey, mahatahotra toy ny filazalazana! Maro dia maro no ao anatin’izao toe-javatra mampahatahotra izao. Miangavy mafy ny mpitandrina rehetra aho mba handinika amim-pahazotoana ny toko fahatelo ao amin’ny Apokalypsy, fa ao no anehoana ny toetry ny zavatra misy amin’ny andro farany. Halalino tsara ny andininy rehetra ao amin’ity toko ity, satria amin’ny alalan’ireo teny ireo no iresahan’i Jesosy aminareo.” *Manuscript Releases*, volume 18, 193.

Ny fiangonana telo nifanesy tamin’ny tantaran’ny Millerita dia averina indray eo amin’ny faran’ny Advantisma. Joseph Bates dia namantatra ny firafitry ny vanim-potoana Millerita ary nanondro an’i Sardisy ho zanakavavin’i Babylona, izay no mpihaino kendrena tamin’ny hafatry ny anjely faharoa. Izy dia niresaka ny tolona teo amin’ily andiany kely izay nanaraka an’i Kristy ho ao amin’ny Toerana Masina Indrindra tamin’ny 22 Oktobra 1844 sy ireo izay nandà tsy hiala tao amin’ny toerana masina. Niezaka izy hiantso ny Laodiseana hivoaka avy ao amin’ny haizina izay noraisiny, ary fara-fahakeliny ampahany tamin’ny fahajambana Laodiseanina nananany dia noho ny zava-misy fa i William Miller dia nandray toerana mpitarika tao amin’ny hetsika Laodiseanina. Io ihany no tolona voalaza ao amin’ny hafatra ho an’i Filadelfia.

Indro, hataoko avy amin’ny synagogan’i Satana ireo, izay milaza fa Jiosy izy, nefa tsy izy, fa mandainga; indro, hataoko tonga hiankohoka eo anoloan’ny tongotrao izy ary hahalala fa Izaho efa tia anao. Apokalypsy 3:9

Ny krizy ara-pivavahana dia mandrakariva miteraka sokajin-mpivavaka roa, tahaka ny nataony tamin’ily Fahadisoam-panantenana Lehibe. Vao avy nesorina tamin’i Sardisy ny rakotra ivelan’ny Protestantisma, raha niverina tany Roma izy ireo ka tonga tamin’ny fomba ofisialy ho zanakavavin’i Roma. Tamin’izay dia notanan’ny Advantisma Millerita ilay rakotra, nefa tsy ela taorian’izany dia hisy fizahan-toetra hiteraka sokajy roa izay samy milaza ny tenany ho ilay ondry vitsy. Ondry vitsy marina sy ondry vitsy sandoka. I Bates no nisolo tena ilay ondry vitsy izay nanaraka an’i Kristy ho ao amin’ny Toerana Masina Indrindra. Ny tolona nataony dia niaraka tamin’ireo Laodiseana izay nilaza ny tenany ho ilay ondry vitsy. Amin’ny maha-Philadelphiana

an'i Bates, ny tolona nataony dia tamin'ny synagogan'i Satana, dia vondrona iray izay nilaza ny tenany ho olon'Andriamanitra, nefa nandainga ka tsy Jiosy.

Rehefa tanteraka farany ilay fanoharana amin'ny faran'ny Advantisma, dia hisy vahoakan'ny fanekena voafidy izay nolalovana tamin'ny fotoanan'ny farany tamin'ny 1989, tahaka ilay fitarihana jiosy izay nolalovana tamin'ny nahaterahan'i Kristy, izay maneho ny fotoanan'ny farany ao amin'izany tantara ara-paminaniana izany. Rehefa tonga tamin'ny fidirana tamim-boninahitra tao Jerosalema ny tantaran'i Kristy, dia voatondro mialoha tamin'izany ny tantaran'ny Antso Amin'ny Mamatonalina tamin'ny andron'ny Millerita. Ny Fanahy ara-tsindrimandry dia mampifandray imbetsaka ny mariky ny hazo fijaliana amin'ny Fahadisoam-panantenana Lehibe tamin'ny 1844. I Jodasy dia maneho ny Laodiseana ao amin'ny tantaran'i Kristy, ary ny apostoly kosa dia ny Filadelfiana. Nandritra ny telo taona sy tapany taorian'ny hazo fijaliana, ny Filadelfiana, izay nasehon'i Bates, dia niezaka niantso ny Laodiseana hivoaka avy ao amin'ny fiangonana lavo izay nasehon'ily mpianatra Jodasy Iskariota.

Tamin'ny taona 1989 dia nandà ny fahazavana izay novahana tombo-kase ny vahoakan'ny fanekena voafidy teo aloha, ka nilaozana. Rehefa tonga ny fahadisoam-panantenana voalohany tamin'ny 18 Jolay 2020 dia nanomboka teo amin'ireo izay teo aloha noheverina ho anisan'ily hetsika iray ihany ny fizahan-toetra. Kanefa ny antoko iray dia Laodikeana, ary ny antoko iray kosa Filadelfiana. Tahaka an'i Jodasy izay nanao fanekena intelo tamin'ny Synedriona hamadika an'i Kristy talohan'ny hazo fijaliana, dia ho tsy nahavita nanararaotra fahafahana intelo hibebehana ny Laodikeana ao amin'ny tantara aorian'ny 11 Septambra 2001. Amin'ily lalàn'ny Alahady ho avy tsy ho ela dia haseho amin'ny fomba azo antoka tahaka an'i Jodasy nihantona tamin'ny hazo, fa misaraka amin'ny Filadelfiana ny Laodikeana. Amin'ny fotoam-pijinjana no anasarahana ny tsimparifary amin'ny vary. Manakaiky haingana izany fijinjana izany isika.

Ireo fahamarinana ireo dia fantatra ihany rehefa sy raha vonona hahatakatra isika fa ny hany metodôlôjia ara-Baiboly izay mahay mamaha sy mampiorina ny “fahamarinana” dia ny “historicism”. Ny metodôlôjia marina dia tsy ny preterism, na ny futurism, na ny dispensationalism, na ny woke-ism, na ny fahaizana ara-pitsipi-pitenenana na ara-tantara, na izay fiovam-pijery rehetra amin'ireo sandoka satanika maro. Misy fomba fiteny iray fanta-bahoaka izay ampifandraisina amin'ny filozofa iray tamin'ny taonjato fahafito ambin'ny folo atao hoe Jean-Jacques Rousseau, izay naverina nolazaina tamin'ny endrika maro, nefa ny votoatin-kevitra dia izao: “Betsaka ny fakàn'ny fahadisoana, fa iray monja ny an'ny fahamarinana.” Ny “Fahamarinana” dia ny Alfa sy Omega, Izay tahaka ny faka mipoitra avy amin'ny tany maina.

“Toy izany koa ny amin'ny Baiboly, trano firaketana ny haren'ny fahasoavany. Ny voninahitry ny fahamarinany, izay avo tahaka ny lanitra sy mahafaoka ny mandrakizay, dia tsy voavaka. Ho an'ny vahoaka betsaka amin'ny olombelona, i Kristy tenany dia ‘tahaka ny faka mipoitra amin'ny tany karankaina,’ ary tsy mahita ‘hatsarana aminy’ izy ireo ‘ka haniriany Azy.’ Isaia 53:2. Fony Jesosy tety amin'ny olona, dia ny fanambaran'Andriamanitra tao amin'ny maha-olona, ka hoy ny mpanora-dalàna sy ny Fariseo taminy: ‘Samaritana Hianao, ary manana demonia.’ Jaona 8:48. Na dia ny mpianany aza dia nohamafisin'ny fitiavan-tenan'ny fony ka niadana tamin'ny fahatakarana Azy, dia Ilay tonga haneho amin'izy ireo ny fitiavan'ny Ray.

Izany no antony nandehanan'i Jesosy irery teo afovoan'ny olona. Tany an-danitra irery ihany no nahafantarana Azy tanteraka.” Thoughts from the Mount of Blessing, 25.

Ny fahamarinana izay zaraintsika amin'izao fotoana izao dia tsy maintsy ekena ao anatin'ny toe-javatra fa ny fitomboan'ny fahamarinana dia mandroso tsikelikely mandritra ny tantara, ary mbola zava-dehibe kokoa aza, ny fahatakarantsika ny fahamarinana dia tsy maintsy apetraka ao anatin'ny tontolon'ny Alfa sy Omega, dia ny tontolon'i Jesosy mampifandray ny faran'ny zavatra iray amin'ny fiandohan'ny zavatra iray.

Ny fiangonana fahefatra dia Tiatira, ary maneho ny vanim-potoana nanjakan'ny fahefan'ny papa tamin'ny maha-fanjakana fahadimy araka ny faminanian'ny Baiboly azy, dia ilay vanim-potoana izay naha-babo ny fiangonana tany an-efitra. Ny fahababoan'i Israely ara-panahy nataon'i Babylona ara-panahy nandritra ny arivo sy roanjato ary enim-polo taona dia naneho mialoha ny fahababoan'i Israely ara-bakiteny nataon'i Babylona ara-bakiteny nandritra ny fitopolo taona.

“Ankehitriny ny fiangonan'Andriamanitra dia afaka manohy hatramin'ny fahatanterahany ny drafitra masina momba ny famonjena ny taranak'olombelona very. Nandritra ny taonjato maro dia niaritra fameperana ny fahafahany ny vahoakan'Andriamanitra. Voaràra ny fitoriana ny filazantsara amin'ny fahadiovany, ary sazy henjana indrindra no nampiharina tamin'izay sahy tsy nankatò ny didin'ny olona. Vokatry izany, saiky nilaozana tanteraka ilay tanim-boaloboka lehibe ara-pitondrantena an'ny Tompo. Nesorina tamin'ny vahoaka ny fahazavan'ny tenin'Andriamanitra. Ny haizin'ny fahadisoana sy ny finoanoam-poana dia nandrahona hamongotra ny fahalalana ny fivavahana marina. Ny fiangonan'Andriamanitra etỳ an-tany dia tena babo tokoa nandritra io fotoana lavan'ny fanenjehana tsy an-kitsitsy io, tahaka ny Zanak'Israely izay notazonina ho babo tany Babylona nandritra ny fotoanan'ny sesitany.” Prophets and Kings, 714.

Ny fitopolo taona nanaovana fahababoana tany Babylona dia asehon'ny fiangonan'i Thyatira. Ny fiangonan'i Thyatira dia vokatra nateraky ny antony, izay asehon'i Pergamos. Pergamos dia tandindonin'i Konstantina amperora, izay nampifangaro ny fanompoan-tsampy sy ny Kristianisma. Ny tandindon'ny fanompoan-tsampiny dia ny fanompoana ny masoandro. Ny antony ara-Baiboly nahatonga ny Israely fahiny hoentina ho amin'ny fahababoana nandritra ny fitopolo taona ao amin'i Thyatira dia izao: ny mpanjakany dia nanorina fifandraisana sy fifanekena tamin'ireo firenena mpanompo sampy nanodidina azy, ka nanao fikomiana mivantana tamin'ny Tenin'Andriamanitra. Imbetsaka Andriamanitra no nampitandrana ny Israely mba tsy hifangaro amin'ireo firenena jentilisa nanodidina azy. Ny Didy Folo, izay zavatra indrindra tokony ho notahirizin'ny Israely fahiny ho mpiambina azy, dia mandrara hentitra ny fiankohofana amin'ny sampy. Rehefa nandalo teo anilan'i Mosesy tao amin'ny zohin'i Horeba ny Tompo ka nanambara ny toetrany, dia indroa no nampidiriny tao ilay fampitandremana izay resahintsika eto.

Ary hoy Izy ka nanao hoe: Indro, manao fanekena Aho; eo anatrehan'ny vahoakanao rehetra no hanaovako zava-mahagaga izay tsy mbola natao teny amin'ny tany rehetra na tany amin'ny firenena rehetra akory; ary ny vahoaka rehetra izay itoeranao eo afovoany dia hahita ny asan'i Jehovah; fa zavatra mahatahotra no hataoko aminao. Tandremo izay andidiako anao anio: indro, roahiko hiala eo anoloanao ny Amorita sy ny Kananita sy ny Hetita sy ny Perizita sy ny

Hivita ary ny Jebosita. Mitandrema tena, fandrao hanao fanekena amin'ny mponina amin'ny tany izay hidiranao ianao, fandrao ho fandrika eo afovoanao izany. Fa ravao ny alitarany, torotoro ny tsangambatony, ary kapao ny Aserany; fa aza miankohoka amin'andriamani-kafa ianao; fa Jehovah, Izay Jealous no anarany, dia Andriamanitra saro-piaro; fandrao hanao fanekena amin'ny mponina amin'ny tany ianao, ka hijangajanga amin'ny fanarahana ny andriamaniny izy sy hanolotra fanatitra ho an'ny andriamaniny, ary hisy hiantso anao, ka hihinana amin'ny fanatiny ianao; ary haka amin'ny zanany vavy ho vadin'ny zanakao ianao, ka ny zanany vavy hijangajanga amin'ny fanarahana ny andriamaniny, ary hampijangajanga ny zanakao lahy amin'ny fanarahana ny andriamaniny. Eksodosy 34:10–16.

Indroa no nampitandreman'Andriamanitra ny Isiraely fahiny ao amin'ity andalana ity ihany, ary mbola maro koa ny fijoroana vavolombelona hafa ao amin'ny Baiboly momba ilay didy nomena ny Isiraely fahiny mba tsy hanaovany fanekena amin'ireo firenena mpanompo sampy nanodidina azy. Nanomboka tamin'ny fandavan'ny Isiraely fahiny an'Andriamanitra sy ny fitondrany teokratika ireo marimaritra iraisana ireo. Rehefa naniry mpanjaka izy ireo dia navelan'Andriamanitra hanana mpanjaka; ary hatreo dia ny ankamaroan'ny mpanjaka rehetra, ary indrindra indrindra ny mpanjaka rehetra tamin'ireo foko folo tany avaratra, no tsy niraharaha izany didy izany mihitsy. Nolavina ilay foto-kevitra izay nitaky ny hahatonga ny Isiraely ho voatokana sy miavaka amin'ireo firenena mpanompo sampy nanodidina azy, ary naseho tamin'ilay marimaritra iraisana izay ho tonga tandindon'izany tatỳ aoriana i Constantin. Pergamosy sy Constantin dia misolo tena ny fikomian'ireo mpanjakan'ny Isiraely izay nampiditra fanompoan-tsampy tao amin'ny fiangonan'Andriamanitra. Ilay fihemorana izay nanomboka tamin'i Saoly mpanjaka dia tandindon'ny fihemoran'ny fiangonana kristiana izay nitarika ho amin'ny fahababoana tany Babylona ara-panahy. Ny tantara masina manomboka amin'i Saoly mpanjaka ka hatramin'ny fahababoana tany Babylona dia asehon'ny fiangonan'i Pergamosy ho tandindona. Ny fahababoana fito-polo taona izay nanaraka izany dia ny fiangonan'i Tyatira.

Efesosy dia maneho ny fiangonana izay mivoaka handresy ny Tany Nampanantenaina. Efesosy dia maneho ny andron'i Mosesy sy ny fanafahana ny Isiraely tamin'ny fanandevozan'i Egypta.

“Ny Baiboly dia nanangona sy namatotra niaraka ireo harenany ho an'ity taranaka farany ity. Ireo zava-nitranga lehibe rehetra sy ireo raharaha manetriketrika teo amin'ny tantaran'ny Testamenta Taloha dia efa niverina, ary mbola miverimberina ao amin'ny fiangonana amin'izao andro farany izao.” Selected Messages, boky 3, 338, 339.

Ny tantara asehon'ny fanafahana avy tany Egypta dia averina amin'ny andro farany. Noho izany dia naverina ihany koa izany tao amin'ny tantaran'ny Millerite. Izany no antony anondroan'i Sister White imbetsaka io tantara io mba hilazalazana ny tantaran'ny Millerite. Ampifandraisiny amin'ny Fahadisoam-panantenana Lehibe tamin'ny 1844 ny fahadisoam-panantenan'ny Hebreo raha nijoro teo anoloan'ny Ranomasina Mena izy ireo, sady nanatona azy avy ao aoriana ny tafik'i Farao. Ampifandraisiny koa amin'ny andron'i Kristy ny tantaran'ny fanafahana avy tany Egypta; koa ny fahadisoam-panantenan'ny mpianatra teo amin'ny hazo fijaliana dia voasolo tandindona tamin'ilay fahadisoam-panantenana teo amin'ny Ranomasina Mena, izay nisolo tandindona ihany koa ny Fahadisoam-panantenana Lehibe tamin'ny 1844. Ny fahadisoam-panantenana teo amin'ny hazo

fijaliana dia naneho ny fiandohan'ny fiangonan'i Efesosy. Ny andron'i Mosesy teo am-piandohan'ny Isiraely fahiny, izay asehon'ny fiangonan'i Efesosy, dia nisolo tandindona ihany koa ny fiandohan'ny Isiraely maoderina tamin'ny andron'i Kristy. Ireo tantara roa ireo dia samy asehon'ny fiangonan'i Efesosy. Ireo fahamarinana amantarintsika eto dia efa nasehon'ny Future for America ampahibemaso matetika nandritra ny taona maro, koa topy maso fohy ihany no omeko.

Ao amin'ny tantaran'i Kristy no ahitantsika ny fiandohan'ny vahoakan'ny fanekena vaovao izay atsangana raha toa ka ilaozana kosa ny vahoaka voafidin'ny fanekena teo aloha. Ny tantaran'i Kristy no fiafaran'i Isiraely fahiny; ary tao amin'ny tantaran'ny fanafahana avy tany Egipta, teo am-piandohan'i Isiraely fahiny, dia nisy vahoakan'ny fanekena voafidy teo aloha izay nilaozana ho an'ny vahoakan'ny fanekena vaovao.

Tamin'ny tantaran'i Kristy dia tonga tamin'ny famaranana farany ny vahoaka voafidy taloha tamin'ny taona 70 noho ny fandravana an'i Jerosalema. Tany am-piandohana, tamin'ny andron'i Mosesy, dia maty tany an-efitra nandritra ny efapolo taona ny vahoaka voafidy taloha, ary Josoa sy Kaleba no tonga solontenan'ny vahoaka voafidy vaovao, izay voatendry hitondra ny hafatra ho any amin'ny Tany Nampanantenaina, tahaka ny nitondran'ireo apostolin'ny vanim-potoanan'ny fiangonana Efesosy ny filazantsara ho amin'izao tontolo izao.

Ny fiandohana sy ny fiafaran'i Isiraely fahiny, ary koa ny fiandohan'i Isiraely maoderina, dia samy manambara fifindrana avy amin'ny vahoaka voafidy taloha ho amin'ny vahoaka voafidy vaovao. Araka ny fanambaran'ny vavolombelona roa na telo no anorenana zavatra iray; ary ireo tsipiky ny vavolombelona telo ireo dia samy manondro ny fisaraham-panambadian'ny vahoaka voafidy teo aloha, ary ireo vavolombelona ireo dia mitondra ny sonian'i Alfa sy Omega, Ilay manambara ny fiafarana hatramin'ny fiandohana. Hisy vahoaka voafidy teo aloha izay hodiavin'Andriamanitra rehefa hiditra amin'ny fanekena amin'ny iray hetsy sy efatra amby efatra alina Izy. Andriamanitra tsy mpamorona fisafotofotoana; tsy miova na oviana na oviana Izy ary tsy mba diso ny teniny.

Ny fanafahana avy tany Egipta sy ny fandresena notanterahin'Andriamanitra tamin'ny alalan'i Josoa dia asehon'ny fiangonan'i Efesosy, nefa i Efesosy dia voatendry hamoy ny fitiavany voalohany. Rehefa nalevina i Josoa dia nisy taranaka hafa nitsangana, izay manamarika ny vanim-potoana asehon'i Smyrna. Ny asa mahatalanjona nataon'i Josoa tamin'ny fanadiovana ny Tany Nampanantenaina dia tsy tanteraka tanteraka velively, satria ny olona dia nanjary afa-po tamin'ny tenany ka niala tamin'ilay asa nomena an'i Josoa. Very ny fitiavany voalohany izy ireo. Naharitra izany vanim-potoana izany mandra-pandavan'i Isiraely an'Andriamanitra ka nanosoran'i Samoela an'i Saoly ho mpanjaka, ka izany no nampiditra ny fiangonan'i Pergamosy.

“Ny hafatra dia tonga tany Smyrna, fiangonana iray tao Azia Minora, ary tahaka izany koa ho an'ny fiangonana kristiana amin'ny ankapobeny, nandritra ny taonjato faharoa sy fahatelo. Fotoana izany izay nanaovan'ny fanompoan-tsampy ny fanoherany farany mba hahazoany ny fahefana ambony indrindra eto amin'izao tontolo izao. Efa niely tamin'ny hafainganam-pandeha mahagaga ny Kristianisma, mandra-pahafantarana azy manerana izao tontolo izao. Ny sasany nandray ny finoan'i Kristy noho ny fiovam-po tao am-po, ny hafa kosa noho ny herin'ny fandresen-dahatra nampiharina taminy, ary ny hafa indray satria hitany fa

nihalefy ny antokon'ny fanompoan-tsampy, ka ny fikajiana tombontsoa no nitondra azy hiandany amin'ny lafy izay nampanantena handresy. Ireo toe-javatra ireo dia nampahalemy ny ara-panahin'ny fiangonana. Ny Fanahin'ny Faminaniana, izay nampiavaka ny fiangonana apostolika, dia very tsikelikely. Fanomezam-pahasoavana izany, izay mitondra ny fiangonana anankinana azy ho amin'ny firaisan'ny finoana. Rehefa tsy nisy intsony ny tena mpaminany, dia niely haingana ny fampianaran-diso; ny filozofian'ny Grika dia nitarika ho amin'ny fandikana diso ny Soratra Masina, ary ny fahamarinantena ananan'ireo Fariseo fahiny, izay nomelohin'i Kristy matetika, dia niseho indray teo afovoan'ny fiangonana. Nandritra ireo taonjato roa nialoha ny fanapahan'i Constantin no napetraka ny fototra ho an'ireo faharatsiana izay nivelatra tanteraka nandritra ireo taonjato roa nanaraka. Nandritra io vanim-potoana io, dia lasa zava-malaza tany amin'ny faritra maro tao amin'ny Fanjakana Romanina ny maha-martiry. Na dia toa hafahafa aza izany, dia tsy mampihena ny maha-marina azy velively izany. Vokatry ny fifandraisana nisy teo amin'ny Kristiana sy ny mpanompo sampy izany.”

“Tamin'ny tontolo romana dia nohajaina ny fivavahan'ny firenena rehetra, nefa ny Kristiana tsy firenena, fa sekta avy amin'ny razambe iray noheverina ho tsinontsinona ihany. Koa raha nanohy nanameloka ny fivavahan'ny sokajin'olona rehetra izy ireo, raha nanao fivoriana miafina, ary nisaraka tanteraka tamin'ny fomba amam-panao sy ny fanao mahazatra teo amin'ny havany akaiky indrindra sy ny sakaizany tena nifankatia indrindra, dia tonga zavatra nampiahiahy, ary matetika niharan'ny fanenjehana, avy tamin'ny manam-pahefana jentilisa izy ireo. Matetika koa izy ireo no nitondra fanenjehana ho amin'ny tenany, na dia tsy nisy aza toe-tsaina fanoherana tao an-tsain'ny mpitondra. Ho fanoarana izany toe-tsaina izany, ny tantara dia manome ny antsipiriany ny famonoana an'i Cyprien, evekan'i Carthage. Raha novakina ny didim-pitsarany, dia nisy antsoantso niraiana nipoitra avy tamin'ny vahoaka Kristiana nihaino, izay nanao hoe: ‘Hiara-maty aminy izahay.’”

“Ny toe-panahy izay nandraisan'ny Kristiana maro izay nilaza ny tenany ho mino ny fahafatesana, ary na dia tsy amin'antony aza nampahatezitra ny fitondram-panjakana, angamba dia nandray anjara betsaka tamin'ny nivoahan'ilay didy fampahoriana tamin'ny taona 303 A.D., nataon'ny emperora Dioclétien sy ny mpanampy azy, Galerius. Maneran-tany araka ny fanahiny io didy io, ary notanterahina tamin-kery bebe kokoa na latsaka nandritra ny folo taona.” Steven Haskell, *The Story of the Seer of Patmos*, 50. 51.

Na dia isan'ny fiangonana roa aza i Smyrna izay tsy nahazo tsiny avy tamin'ny Tompo, ny tantara dia manambara fa ireo izay novonoina ho maritiora nandritra izany vanim-potoana izany dia maneho ny sasany izay ny antony nanosika azy dia nifototra tamin'ny firehetam-po maha-olombelona fa tsy tamin'ny fanetsehana avy amin'Andriamanitra. Ny bokin'ny Mpitsara dia misokatra amin'ny fanondroana ny fahafatesan'i Josoa, ary misy andininy iray averina indroa ao amin'ilay boky izay mamaritra ny tantaran'ny mpitsara. Ny fanindroany anononana izany andininy izany dia ny andininy farany amin'ilay boky. Ny andininy voalohany amin'ilay boky no manamarika ny fiafaran'i Josoa ary ny andininy farany no mamintina ny tantara.

Ary rehefa maty Josoa, dia tonga ny Zanak'Isiraely nanontany an'i Jehovah hoe: Iza no hiakatra aloha ho anay hiady amin'ny Kananita? ... Tamin'izany andro izany dia tsy nisy mpanjaka teo amin'ny Isiraely, fa samy nanao izay hitany fa mahitsy teo imasony avy ny olona

rehetra ... Tamin'izany andro izany dia tsy nisy mpanjaka teo amin'ny Isiraely; samy nanao izay hitany fa mahitsy teo imasony avy ny olona rehetra. Mpitsara 1:1; 17:16; 21:25.

Tahaka ny teo amin'ny tantaran'i Smyrna, ny "tena" no lohahevitra lehibe hatramin'ny fiandohana ka hatramin'ny farany. Satria tsy nanana mpanjaka izy ireo, dia tapa-kevitra hanao izay rehetra nofidiny hatao. Ny tsy fisian'ny fitarihana no nambaran'i Haskell tao amin'ny tantaran'i Smyrna, izay nasehon'ny tsy fisian'ny Fanahin'ny Faminaniana niasa tamim-pahavitrihana. Ao amin'ireo tantara roa ireo, ny tsy fisian'ny fitarihana dia nanokatra lalana ho amin'ny fanapahan-kevitra natao araka ny antony manosika ny tena manokana. Efezy dia maneho ny fanafahana avy tany Egipta. Ny tantara voarakitra ao amin'ny bokin'ny Mpitsara dia asehon'ny fiangonan'i Smyrna. Hatramin'i Saoly mpanjaka ka mandra-pahatongan'ny fahababoana tany Babylona dia asehon'ny fiangonan'i Pergamosy, ary ny fahababoana tany Babylona kosa dia asehon'ny fiangonan'i Tyatira.

Mifanaraka amin'ilay zava-mitranga izay nofaritan'ireo mpisava lalana, dia misy fizarana efatra sy telo ao amin'ny fiangonana, ny tombo-kase ary ny trompetra; ary ny fiangonana efatra voalohany ao amin'ny tantaran'ny Isiraely fahiny dia manomboka amin'ny fahababoana tany Egipta ka mifarana amin'ny fahababoana tany Babylona, satria ny Alfa sy Omega dia mandrakariva mampifandray ny farany amin'ny fiandohana. Ny fiangonana efatra voalohany ao amin'ny tantaran'ny Isiraely maoderina dia manomboka amin'ny fampanompoana ny Jiosy teo ambanin'ny fahefan'i Roma, ary ireo fiangonana efatra ireo dia mifarana amin'ny fampanompoana ny Jiosy ara-panahy teo ambanin'i Roma ara-panahy nandritra ny arivo sy eninjato amby roanjato taona.

Ny nanaraka an'i Tyatira dia Sardisy, izay nanomboka rehefa nivoaka avy tamin'ny fahababoana babyloniana izay asehon'i Tyatira ho tandindona izy ireo. Sardisy no fiangonana izay nanana anarana fa velona izy, nefa tsy velona. Lainga ny filazany ho manana fiainana. Mahavariana fa, amin'ireo fiangonana fito rehetra, ny teny hoe Sardisy ihany no tsy manana famaritana. Efa nomena an'i Sardisy ny famaritana araka ny tontolon'ny tantara sy ny andininy, nefa tsy misy famaritana etimolojika ny anarana. Manana anarana izy, nefa tsy manana.

"Fa ny tempoly faharoa dia tsy nitovy tamin'ny voalohany tamin'ny voninahiny; ary tsy nohamasinina tamin'ireny famantarana hita maso momba ny fanatrehan'Andriamanitra izay an'ny tempoly voalohany ireny koa. Tsy nisy fanehoana hery mihoatra ny voajanahary nanamarika ny fanokanana azy. Tsy nisy rahon'ny voninahitra hita nameno ny fitoerana masina vao naorina. Tsy nisy afo avy any an-danitra nidina handevona ny fanatitra teo ambonin'ny alitarany. Tsy nitoetra teo anelanelan'ny kerobima tao amin'ny efitra masina indrindra intsony ny Shekinah; tsy hita tao anatiny ny fiara, ny seza famindrampo, ary ny takelaky ny fanambarana. Tsy nisy feo re avy any an-danitra hampahafantatra amin'ilay mpisorona nanontany ny sitrapon'i Jehovah." The Great Controversy, 24.

Taorian'ny fahababoana tany Babylona dia nanorina indray an'i Jerosalema sy ny tempoly izy ireo. Avy eo dia nanana anarana indray izy, fa Andriamanitra efa nampanantena ny hametraka ny anarany ao Jerosalema. Kanefa ny anarany dia maneho ny toetrany, ary ny tsy fisian'ny fanatrehany manokana no nanamarika fa nanana ilay anarana izay naneho fiainana izy ireo, nefa raha ny marina dia tsy nanana intsony ny fanatrehan'izay mamokatra fiainana. Izay tena nananany

dia fanambarana ivelany sy fihamboana ihany.

Ny feo farany tao Sardisy dia nampanantena an'i Elia iray izay ho avy alohan'ny andro lehibe sy mahatahotra an'i Jehovah. Ho an'ny Isiraely fahiny, ny fandravana an'i Jerosalema no andro lehibe sy mahatahotra an'i Jehovah. Noho izany antony izany, Rahavavy White dia manondro ny fandravana an'i Jerosalema tamin'ny taona 70 taor. J.K. ho fanoharana ny amin'ilay andro lehibe sy mahatahotra an'i Jehovah, izay aseho amin'ny maha-loza fito farany azy. Ny fiangonan'i Filadelfia dia nanomboka tamin'ny feon'i Jaona Mpanao-batista niantso mafy tany an-efitra, ka izany no mampitovy izany amin'ny feon'i William Miller. Ny feon'i Jaona Mpanao-batista sy William Miller dia samy nitovy ny hafatry ny Laodikia tamin'ny vahoaka izay nino fa milamina avokoa ny zavatra rehetra, nefa ny zavatra rehetra dia diso avokoa. Samy nametraka ny famaky teo amin'ny fakan'ny hazo i Jaona Mpanao-batista sy William Miller. Ny hafatra ho an'i Sardisy dia hoe: "misy anarana vitsivitsy ihany ao Sardisy izay tsy nandoto ny fitafiany; ary hiara-mandeha amiko mitafy fotsy ireo; fa mendrika izy." Jaona Mpanao-batista sy William Miller dia maneho ireo izay nivoaka avy tao amin'ny vanim-potoana asehon'i Sardisy ka mendrika ny hiara-mandeha amin'i Kristy.

"An'arivony maro no voatarika handray ny fahamarinana notorin'i William Miller, ary mpanompon'Andriamanitra no natsangana tamin'ny fanahy sy ny herin'i Elia mba hanambara ny hafatra. Tahaka an'i Jaona, ilay mpialoha lalana an'i Jesosy, ireo izay nitovy ity hafatra manetriketrika ity dia nahatsapa ho voatery hametraka ny famaky eo amin'ny fakan'ny hazo, ary hiantso ny olona hamao voa mendrika ny fibebahana. Ny fijoroany ho vavolombelona dia natao hanaitra sy hisy fiantraikany mahery eo amin'ny fiangonana ary hampiseho ny tena toetrany. Ary raha nanakoako ny fampitandremana manetriketrika mba handosirana ny fahatezerana ho avy, dia maro tamin'ireo izay nikambana tamin'ny fiangonana no nandray ny hafatra manasitrana; hitany ny fihemorany, ary tamin'ny ranomaso mangidy vokatry ny fibebahana sy ny fangirifiriana lalina tao amin'ny fanahy, dia nanetry tena teo anatrehan'Andriamanitra izy. Ary raha nitoetra teo aminy ny Fanahin'Andriamanitra, dia nanampy tamin'ny fampanenoana ny antso izy hoe: 'Matahora an'Andriamanitra, ka omeo voninahitra Izy; fa tonga ny andro fitsarany.'" Early Writings, 233.

Ny fiangonana fito ao amin'ny Apokalypsy dia maneho ny tantaran'ny apostoly hatramin'ny Fiavian'i Kristy Fanindroany, ary ireo fiangonana fito ireo koa dia maneho ny tantaran'ny Isiraely fahiny hatramin'ny mpaminany Mosesy ka hatramin'ny fiavian'i Kristy voalohany.

"Ny fizahan-toetra nahazo ny Zanak'Isiraely, sy ny toe-tsainy talohan'ny fihavian'i Kristy voalohany indrindra, dia maneho ny toerana misy ny vahoakan'Andriamanitra eo amin'ny fanandramany mialoha ny fihavian'i Kristy fanindroany.

"Ny fandriky Satana dia voamana ho antsika tokoa tahaka ny nametrahana azy ho an'ny zanak'Isiraely, taloha kelin'ny nidirany tao amin'ny tany Kanana. Averintsika ny tantaran'izany firenena izany.

"Ny tantaran'izy ireo dia tokony ho fampitandremana manetriketrika ho antsika. Tsy tokony hanantena velively isika fa, rehefa manana fahazavana ho an'ny olony ny Tompo, dia hijoro am-pilaminana eo i Satana ka tsy hanao ezaka hanakana azy ireo tsy handray izany. Aoka isika

hitandrina mba tsy handà ny fahazavana alefan'Andriamanitra, satria tsy tonga amin'ny fomba mahafaly antsika izany.... Raha misy izay tsy mahita sy tsy manaiky ny fahazavana ho an'ny tenany, aoka izy tsy hisakana ny hafa.”

“Ataoko ho vavolombelona aminareo anio ny lanitra sy ny tany, fa napetrako eo anoloanareo ny fiainana sy ny fahafatesana, ny fitahiana sy ny ozona; koa fidio ny fiainana, mba ho velona ianareo sy ny taranakareo; mba ho tia an'i Jehovah Andriamanitrareo, sy hankatò ny feony, ary hifikitra aminy; fa Izy no fiainanareo sy halavan'ny andronareo; mba honenanareo eo amin'ny tany izay nianianan'i Jehovah tamin'ny razanareo, dia tamin'i Abrahama sy Isaka ary Jakoba, homena azy.”

“Ity hira ity dia tsy ara-tantara fa ara-paminaniana. Na dia nitantara ny asan'Andriamanitra mahagaga tamin'ny olony tamin'ny lasa aza izy, dia naneho mialoha koa ireo zava-nitranga lehibe amin'ny ho avy, dia ny fandresena farany ho an'ny mahatoky rehefa ho avy fanindroany amin-kery sy voninahitra i Kristy.

“Ny apostoly Paoly dia milaza mazava fa ny fanandraman'ny Isiraelita tamin'ny diany dia voarakitra ho tombontsoan'ireo izay miaina amin'izao andro amin'izao tontolo izao izao, dia ireo izay nihavian'ny faran'izao tontolo izao. Tsy heverintsika ho latsaka ambany noho ny an'ny Hebreo ny loza mananontanona antsika, fa lehibe kokoa aza.” Healthful Living, 280, 281.

Ny fanafahana avy tany Egypta dia asehon'ny fiangonan'i Efesosy, ary ny tandindon'ny fiangonan'i Efesosy tao amin'izany tantara izany dia i Josoa. Rehefa tsy nahavita ny fitsapana folo nifanesy ireo izay navoakan'Andriamanitra avy tany Egypta, dia nesorin'ny Tompo tamin'ireo mpikomy ny fanekena ka nomeny an'i Josoa sy Kaleba.

Lazao aminy hoe: Raha velona koa Aho, hoy Jehovah Tompo, dia araka izay nolazainareo teo an-tsofiko no hataoko aminareo: ny fatinareo dia hiampatrampatra eto amin'ity efitra ity; ary ianareo rehetra izay voaisa, araka ny isanareo rehetra, hatramin'ny roa-polo taona no ho miakatra, dia ianareo izay nimonomonona tamiko, tsy hiditra mihitsy amin'ny tany izay nianianako hamponenako anareo ao, afa-tsy Kaleba, zanak'i Jefone, sy Josoa, zanak'i Nona. Nomery 14:28–30.

Sister White dia manondro fa i Josoa sy Kaleba dia misolo tena ireo “izay tratin'ny faran'izao tontolo izao,” ka “manao fanekena amin'Andriamanitra amin'ny alalan'ny fanatitra.”

“Ho fananarana antsika, izay niaran'ny faran'izao tontolo izao, no nanoratana ity tantara ity. Impiry no iainan'ny vahoakan'Andriamanitra ankehitriny indray ny fanandraman'ny zanak'Isiraely! Impiry no imonomononany sy itarainany! Impiry no mihemotra izy rehefa asain'ny Tompo mandroso! Miaritra fahoriana ny asan'Andriamanitra noho ny tsy fisian'ny lehilahy tahaka an'i Kaleba sy Josoa, lehilahy mahatoky sy manana fitokiana tsy azo hozongozonina. Miantso lehilahy Andriamanitra, izay hanolotra ny tenany ho Azy mba ho voatototry ny Fanahiny. Ny asan'i Kristy sy ny maha-olona dia mitaky lehilahy nohamasinina sy mahafy tena, lehilahy izay handeha hivoaka any ivelan'ny toby, mitondra ny fanalam-baraka. Aoka izy ireo ho lehilahy mahery sy be herim-po, mendrika ny raharaha ambony hatao, ary aoka hanao fanekena amin'Andriamanitra amin'ny fanatitra izy.” Review

and Herald, 20 Mey 1902.

Ny fanekena izay havaozina, araka ny asehon'ny fanekena navaozina tamin'i Josoa sy Kaleba, dia ny fanekena amin'ny efatra arivo sy iray hetsy sy efatra alina ary ny vahoaka be tsy tambo isaina. Havaozina izany rehefa voaroaka amin'Andriamanitra amin'ny fisaraham-panambadiana ny vahoaka voafidy tamin'ny fanekena tany am-boalohany ka tendrena ho faty any an-efitra. Ny fanekena amin'ny efatra arivo sy iray hetsy sy efatra alina dia tanterahina ao anatin'io tantara io ihany izay andavanana vahoaka voafidy teo aloha.

Efesosy dia midika hoe mahafinaritra, ary “mahafinaritra” ny asa tanterahin'i Josoa sy ny fiangonana voalohany. Raha nitondra ny vahoakan'Andriamanitra ho any amin'ny Tany Nampanantenaina i Josoa, dia nandroso nandresy izy. Mifanaraka amin'ny fiangonan'i Efesosy ny tombo-kase voalohany, ary asehon'ny soavaly fotsy izay mivoaka handresy izany. Marina izany tamin'i Josoa sy tamin'ny fiangonana apostolika. Ny tombo-kase voalohany dia mifanaraka amin'ny fiangonan'i Efesosy na amin'ny Isiraely fahiny na amin'ny Isiraely ankehitriny.

Smirna dia avy amin'ny teny hoe “miora”, izay menaka nampiasaina tamin'ny fanosorana ny maty ho fandevenana. Ny tombo-kase faharoa dia asehon'ny soavaly mena iray izay nomena “sabatra lehibe” sy “fahefana” hanala ny “fiadanana amin'ny tany”, izay midika fa ny olona amin'izany tantara izany dia “hifamono.” Ny tombo-kase faharoa dia mifanaraka amin'ny fiangonan'i Smirna ary maneho ny fahefana nomena ny fahavalon'Andriamanitra, ka navela handresy sy hamono ny olon'Andriamanitra izy ireo. Izany dia tanteraka tamin'ny vanim-potoana nanaraka ny fiangonana apostolika ary koa teo amin'ny tantaran'ny Mpitsara. Tamin'ireo tantara roa ireo dia navelan'Andriamanitra ny hery ivelan'ny olony hitondra ady sy fahafatesana tamin'ny olony. Tao amin'ny fiangonana apostolika, izany ady izany dia nateraky ny fandavana ny fivavahan'i Kristy, izay tamin'ilay vanim-potoana teo aloha, Efesosy, dia tsy azo noresena raha nitondra ny filazantsara ho amin'izao tontolo izao. Ny antony nanosika ny fahavalon'ny olon'Andriamanitra tamin'ny vanim-potoanan'ny Mpitsara dia nifototra tamin'ilay vanim-potoana teo aloha, Efesosy, izay nampisehoan'Andriamanitra ny heriny tamin'i Egipta sy tamin'ireo firenena nanaraka izay nampiasainy Josoa handresena. Ny tombo-kase faharoa dia mifanaraka amin'ny fiangonan'i Smirna, na amin'ny Isiraely fahiny na amin'ny Isiraely ankehitriny.

Pergamos dia midika hoe “tanàna mimanda voaro,” ka amin'izany dia maneho lapan'ny mpanjaka iray. Ny tombo-kase fahatelo dia mifanitsy amin'i Pergamos ary maneho ny tantara izay anatanterahan'ny mpanjakan'ny tany ny fitsaran'olombelona ho fanoherana ny fitsaran'Andriamanitra. Koa ny fandrefesana, na ny fitsarana izay asehon'ireo mizana “roa” mandanja ny “vary,” ny “orge,” ny “menaka” ary ny “divay;” dia manondro ny fahefan'olombelona ara-panjakana, izay mandrakariva misy kilema raha ampitahaina amin'ny fitsaran'Andriamanitra. Tsarovy fa ny fandrefesana marina na ny fandanjana marina dia tsy mitaky mizana roa. Ny mizana roa dia maneho fitsarana tsy mitovy.

Ny “vary” dia tandindon'ny fanatitra “voaloham-bokatra” amin'ny fetin'ny Paska; ny “varimbazaha” kosa dia tandindon'ny fanatitra “mofo ahetsiketsika roa” amin'ny fetin'ny Pentekosta. Ny “menaka” dia tandindon'ny Fanahy Masina ary ny “divay” dia tandindon'ny

foto-pampianarana. Pergamos tamin'ny andron'ny Isiraely fahiny dia vanim-potoanan'ireo mpanjakan'ny Isiraely nanao marimaritra iraisana, izay nitondra fitsarana teo amin'ny rafitry ny fanompoam-pivavahana napetrak'Andriamanitra, izay asehon'ny vanim-potoana manomboka amin'ny Paska ka hatramin'ny Pentekosta. Ny fahamarinan'ny tenin'Andriamanitra dia asehon'ny “divay” sy ny “menaka.” Na tamin'ny Isiraely fahiny na amin'ny Isiraely ankehitriny, ny fiangonan'i Pergamos dia vanim-potoana izay anandraman'i Satana hanatanterahana izay tsy azony natao tamin'ny alalan'ny fandatsahan-drà teo amin'ny tantara asehon'i Smyrna. Tao Pergamos, Satana dia niezaka handrava ny vahoakan'Andriamanitra sy ny fahamarinan'Andriamanitra tamin'ny alalan'ny marimaritra iraisana, fa tsy tamin'ny fandatsahan-drà araka izay asehon'i Smyrna. Ny marimaritra iraisan'ireo mpanjakan'ny Isiraely fahiny dia tandindon'ny marimaritra iraisan'i Constantin ao amin'ny Isiraely ankehitriny.

Ny Thyatira dia midika hoe “fanatitra avy amin'ny fibebahana lalina” ary manambara ny fanahin'ny maritiora izay omen'Andriamanitra ny olony izay vonoina noho ny anarany. Ny fanatitra avy amin'ny fibebahana dia maneho ny fahavononana hanompo an'i Kristy ao anatin'ny toe-javatra henjana, araka izay asehon'i Daniela sy i Sadrika sy i Mesaka ary i Abednego nandritra ny fahababoana fito-polo taona; ary maneho koa ny fanatitr'ireo Waldensiana sy ireo Huguenots ary ny hafa izay nampijaliana sy nogadraina sy notevatevaina ary novonoina noho ny fahefan'ny papa nandritra ny tantaran'ireo enimpolo amby roanjato sy arivo taona. Ny tombo-kase fahefatra dia mitohitohy amin'ny fiangonan'i Thyatira ary maneho ny fanenjehan'i Babylona fahiny an'i Isiraely fahiny sy ny fanenjehan'i Babylona maoderina an'i Isiraely maoderina. Ny tantaran'ireo fahababoana roa tonta dia samy nitaky aloha fialana tamin'ny fahamarinana, izay nataon'ny mpanjakan'ny Isiraely sy ny amperora Konstantino. Samy nanomana lalana ho amin'ny vanim-potoana iray izay asehon'i Thyatira izy roa tonta.

Sardis dia tsy manana heviny mifanaraka amin'ny filazany tena ho manana anarana, fa lainga izany fanekeh-pinoana aseho izany. Ny fanatrehan'ny Shekinah dia tsy niseho velively tao amin'ny tempoly faharoa. Ny fanatrehan'i Kristy dia tsy niseho velively tao amin'ny tantaran'i Sardis. Ny Fanavaozana tamin'ny Vanim-potoanan'ny Haizina dia, amin'ny maha-zava-dehibe azy, andiana dingana iray mandroso sy dingana roa mihemotra. Ny asa izay tokony ho notanterahin'ny tantaran'i Sardis tao amin'ny Fanavaozana Protestanta dia tsy voafarana velively.

Filadelfia dia midika fitiavan-drahalahy, ary tsy azo atao ny mitia ny rahalahinao raha tsy mitia an'Andriamanitra aloha ianao.

Raha misy olona manao hoe: Tiako Andriamanitra, kanefa mankahala ny rahalahiny izy, dia mpandainga izy; fa izay tsy tia ny rahalahiny izay hitany, ahoana no hahafahany mitia an'Andriamanitra izay tsy hitany? Ary izao no didy azontsika avy aminy: Izay tia an'Andriamanitra dia aoka ho tia ny rahalahiny koa. 1 Jaona 4:20, 21.

I Filadelfia dia maneho ny fiangonana izay tia an'Andriamanitra, ary noho izany dia tsy misy fanamelohana na fananarana atao amin'i Filadelfia.

Ary soraty ho an'ny anjelin'ny fiangonana any Filadelfia hoe: Izao no lazain'ilay masina, Ilay marina, Ilay manana ny fanalahidin'i Davida, izay mamoha ka tsy misy olona mahahidy; ary

manidy ka tsy misy olona mahavoha; Fantatro ny asanao: indro, efa nasiako varavarana misokatra eo anatrehanao, ary tsy misy olona mahahidy azy; fa manana hery kely ianao, nefa nitandrina ny teniko, ary tsy mba nandà ny anarako. Indro, hataoko avy amin'ny synagogan'i Satana ireo izay milaza tena ho Jiosy, kanjo tsy izany, fa mandainga; indro, hataoko tonga hiankohoka eo anoloan'ny tongotrao izy, ary hahalala fa efa tia anao Aho. Satria nitandrina ny tenin'ny faharetako ianao, Izaho kosa hitandrina anao amin'ny ora fakam-panahy, izay ho tonga amin'izao tontolo rehetra izao, mba hizaha toetra izay monina ambonin'ny tany. Indro, avy faingana Aho; tano mafy izay anananao, mba tsy hisy haka ny satroboninahitrao. Izay maharesy no hataoko andry eo amin'ny tempolin'Andriamanitra, ary tsy hivoaka intsony izy; ary hosoratako eo aminy ny anaran'Andriamanitra sy ny anaran'ny tanànan'Andriamanitra, dia Jerosalema vaovao, izay midina avy any an-danitra avy amin'Andriamanitra; ary hosoratako eo aminy ny anarako vaovao. Apokalypsy 3:7–12.

I Philadelphia dia nomena “ny fanalahidin'i Davida”, ary tao amin'ny tantara Filadelfiana an'i Isiraely fahiny dia nomena azy ireo ny Zanak'i Davida, izay maneho, ankoatra ny zavatra hafa, ny foto-kevitra ara-paminaniana momba ny Alfa sy Omega, ny voalohany sy ny farany. Io fanalahidy io dia maneho ny fomba fandalinana atao hoe “historisisma.” Tamin'ny vanim-potoana asehon'ny fiangonana Filadelfiana amin'ny faran'ny tantaran'i Isiraely fahiny, ny tena Mpanoratra ny faminaniana ara-Baiboly mihitsy no fanalahidy. Tamin'ny vanim-potoana asehon'ny fiangonana Filadelfiana ao amin'ny tantara Millerita, dia nomena an'i William Miller ny fanalahidy. Tao amin'ireo tantara roa ireo, Kristy dia nifandray tamin'ny Jiosy izay nihevitra fa zanak'i Abrahama izy, nefa tsy izany. I Miller kosa nifandray tamin'ny Protestanta izay nihevitra fa Jiosy ara-panahy izy, nefa tsy izany.

Izay manan-tsofina, aoka izy hihaino izay lazain'ny Fanahy amin'ny fiangonana. Apokalypsy 3:13.

Ny Laodicea dia midika hoe vahoaka voatsara, ary ny Laodiceana, dia ny Jiosy tamin'ny vanim-potoanan'i Kristy, dia notsaraina farany tamin'ny taona 70 taor. J.K. tamin'ny fandravana an'i Jerosalema. Ny fitsarana faratampony an'ny Protestanta mpiodina dia miseho amin'ny krizin'ny lalàna Alahady, nefa efa tonga taminy ny fitsarana rehefa nandà ny hafatry ny anjely voalohany izy tamin'ny lohataonan'ny taona 1844, ary tamin'izany dia nambara tamin'ny fomba avy amin'Andriamanitra ho zanakavavin'i Babylona izy ireo. Ireo Protestanta lavo ireo dia tandindon'ny Advantisma Laodiceana amin'ny andro farany amin'ny fitsarana famotopotorana.

Efa nodinihintsika amin'ny ankapobeny ireo fomba samihafa maromaro izay ahafahana mahatakatra ara-drariny ny fiangonana fito ao amin'ny Apokalypsy ho tandindona ara-paminaniana, ary avy eo hampiharina ara-paminaniana. Kanefa tsy maintsy takarina sy ampiarina ao anatin'ny tontolon'ireo fitsipika ara-paminaniana “izay nomena antsika avy amin'ny fahefana ambony indrindra” izy ireo.

Ny hafatra ho an'ny fiangonana fito dia hafatra nomena ireo fiangonana fito izay nisy tamin'ny fotoana nanoratan'i Jaona ireo hafatra. Ny hafatra ho an'ny fiangonana fito dia manome fampianarana sy fampitandremana ho an'ny fiangonana rehetra manerana ny tantara. Ny hafatra ho an'ny fiangonana fito dia manome fampianarana sy fampitandremana ho an'ny Kristiana tsirairay

manerana ny tantara. Ireo fiangonana fito dia maneho ny tantaran'ny Kristianisma hatramin'ny andron'ny apostoly ka hatramin'ny faran'izao tontolo izao. Ireo fiangonana fito dia maneho ny tantaran'ny Isiraely fahiny hatramin'ny andron'i Mosesy ka hatramin'ny fandravana an'i Jerosalema tamin'ny taona 70 taor. J.K. Ireo fiangonana fito dia azo fantarina sy ampiharina amin'ny alalan'ny famantarana ny fahasamihafana misy eo amin'ireo fiangonana efatra voalohany sy ireo telo farany.

Amin'ireo fampiharana ara-paminaniana enina samihafa izay faritantsika, ireo fampiharana ireo ihany no aseho ao amin'ireo tombo-kase fito.

Hodinihintsika ao amin'ny lahatsoratra manaraka ireo fahamarinana ireo.